

กระทู้ถามที่ ๑๐๕ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดกาฬโรคแอฟริกาในม้าและการป้องกันการแพร่ระบาดสู่คน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถาพนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

หลังจากมีข่าวเรื่องการล้มตายของม้าเป็นจำนวนมากในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และอีกหลายจังหวัด เมื่อราวเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายนที่ผ่านมา ซึ่งผลการตรวจเลือดในห้องปฏิบัติการยืนยันว่าสถานการณ์ดังกล่าวคือการแพร่ระบาดของโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness ; AHS) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประเทศไทย โดยคาดว่าน่าจะมีการแพร่ระบาดจากการนำเข้ามาภายในประเทศแถบแอฟริกาได้เข้ามาในประเทศไทย และมีแมลงดูดเลือดเป็นพาหะในการแพร่ระบาดอย่างหนัก หรือที่เรียกว่าห่าลงในม้า โดยขณะนี้ม้าที่ได้รับเชื้อและตายไปแล้วไม่น้อยกว่า ๕๔๗ ตัว ซึ่งพื้นที่ระบาดอย่างหนักถึง ๑๒ จังหวัด และกำลังมีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วไปในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่งล่าสุดนั้นได้มีคลิปของเจ้าของม้าออกมาโพสต์ลงโซเชียลมีเดียถึงความน่ากลัวในความทรมาณของม้าที่กำลังจะตายไปต่อหน้าหลังจากรับเชื้อไปราว ๒๔ ถึง ๔๘ ชั่วโมง จึงขอเรียนถามว่า

๑. การนำเข้ามาภายในประเทศนั้นเป็นความบกพร่องของหน่วยงานใดในการกักโรค และมีมาตรการในการเอาผิดหรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

๒. จากเหตุการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคนั้นพบว่ามีแมลงดูดเลือดเป็นหนึ่งในพาหะในการแพร่ระบาดอย่างหนักของโรค รัฐบาลโดยกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดสู่คนแล้วหรือไม่ อย่างไร ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

นิติพล ผิวเหมาะ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

แบบบัญชีรายชื่อ

คำตอบกระทู้ถามที่ ๑๐๕ ร.

ของ นายนิติพล ผิวเหมาะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บัญชีรายชื่อ พรรคก้าวไกล
เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดกาฬโรคแอฟริกาในม้าและการป้องกันการแพร่ระบาดสู่คน

ข้าพเจ้า พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ขอตอบกระทู้ถาม เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดกาฬโรคแอฟริกาในม้าและการป้องกันการแพร่ระบาดสู่คนของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจ ตามที่ได้รับรายงานจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

คำตอบข้อที่ ๑

พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายที่มุ่งควบคุมและป้องกันโรคระบาดที่เกิดจากสัตว์ (ต้องเป็นสัตว์ตามนิยามคำว่า “สัตว์” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่กำหนดสัตว์ชนิดอื่นเพิ่มเติม และในมาตราอื่น ๆ ที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น มาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ฯ ที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายไปยังท้องที่จังหวัดอื่น) กรณีที่มีการนำเข้ามาหลาย ก่อนวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓ อันเป็นวันที่ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่น ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผลใช้บังคับ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ส่วนการนำเข้าหลาย หลังวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓ นั้น อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ชนิดอื่น ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินการ ดังนี้

๑) การดำเนินการก่อนการพิจารณาอนุญาตนำเข้าหลาย

๑.๑) กรมปศุสัตว์ มีการดำเนินการโดยให้ผู้ประกอบการที่จะนำเข้าหลายในราชอาณาจักร ต้องยื่นคำขออนุญาตต่อกรมปศุสัตว์ ตามประกาศกรมปศุสัตว์ เรื่อง การขออนุญาต การออกใบอนุญาต วิธีการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านราชอาณาจักรซึ่งสัตว์หรือซากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยผู้นำเข้า ยื่นคำขออนุญาตนำสัตว์หรือซากสัตว์เข้าออกผ่านราชอาณาจักรไทย (แบบ ร.๑/๑) ในระบบ E-movement ของกรมปศุสัตว์ ซึ่งเชื่อมโยงกับระบบ NSW ของกรมศุลกากร พร้อมเอกสารประกอบการยื่นขอ นำเข้าสัตว์ประกอบด้วย หนังสือมอบอำนาจ หนังสือรับรองการจดทะเบียนบริษัท สำเนาใบรับรองสถานกักกันสัตว์เพื่อการนำเข้า เอกสารแสดงหมายเลขประจำตัวสัตว์ Health certification

invoice/ airway bill/ packing list และสำเนาใบอนุญาตให้นำเข้า ส่งออกหรือนำผ่าน ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ (สป.๖) จากนั้น ด่านกักกันสัตว์ กรมปศุสัตว์ จะออกใบอนุญาตนำสัตว์เข้าในราชอาณาจักร รวมทั้งแจ้งเงื่อนไขการนำเข้าสัตว์หรือซากสัตว์ เข้าในราชอาณาจักรไทย (Requirement) ผู้นำเข้าและประเทศต้นทางแจ้งเที่ยวบินและกำหนด การนำเข้าสัตว์ และแสดง Health Certification จากนั้นด่านกักกันสัตว์ออกใบแจ้งอนุญาตนำสัตว์ เข้าราชอาณาจักร (ร.๖) ในระหว่างการนำเข้า ด่านกักกันสัตว์ กรมปศุสัตว์มีหน้าที่ในการตรวจสอบสุขภาพสัตว์ เบื้องต้น ตรวจสอบเอกสารรับรองสุขภาพสัตว์ตรวจสอบเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ กรณีพบความผิดปกติ ให้ส่งกลับ ในกรณีผ่าน ทางด่านกักกันสัตว์ กรมปศุสัตว์จะออกใบอนุญาตนำสัตว์เข้าในราชอาณาจักร (ร.๗)

๑.๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำหน้าที่พิจารณาออกใบอนุญาต นำนำเข้า (Import Permit) โดยพิจารณาเอกสารหลักฐานที่ได้รับจากผู้ขออนุญาตนำเข้าตามที่กำหนด ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเอกสารหลักฐานที่สำคัญ คือสำเนา ใบรับรองสุขภาพสัตว์ (Health Certificate) ของประเทศผู้ส่งออก ตามข้อกำหนดการตรวจโรค ของกรมปศุสัตว์ จึงออกใบอนุญาตให้นำเข้า (สป.๖) ซึ่งชนิดพันธุ์มาลายที่ต้องขออนุญาตนำเข้า เป็นไปตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่า ที่ห้ามนำเข้า หรือส่งออก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี โดยชนิดพันธุ์มาลายที่กำหนดนี้เป็นไปเพื่ออนุรักษ์ ตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES)

๒) การดำเนินการเมื่อมาลายมาถึงประเทศไทย

๒.๑) กรมปศุสัตว์ ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ภายในราชอาณาจักร (ร.๓, ร.๔) บันทึกสังกัด ณ สถานที่กักกันสัตว์หลังการนำเข้า กำหนดการกักกันสัตว์ในสถานที่กักกันสัตว์ที่กรมปศุสัตว์ ได้ให้การรับรองตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการตรวจรับรองสถานที่กักกันสัตว์ และที่พักซากสัตว์ ตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งการเก็บตัวอย่าง ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ กรณีพบการระบาดในระหว่างการกักโรคต้องดำเนินการทำลายสัตว์ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒.๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจสัตว์ป่า จะดำเนินการตรวจสอบชนิดพันธุ์และจำนวนของมาลายให้ตรงตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต (สป.๖) รวมทั้งตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ผู้รับใบอนุญาตยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และสำเนาใบรับรอง สุขภาพสัตว์ (Health Certificate) ซึ่งจะต้องมีการรับรองในการตรวจโรคจากประเทศผู้ส่งออก ว่าปราศจากโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness) ด้วย ทั้งนี้ กรมศุลกากร จะเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษีศุลกากร

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้าที่เกิดขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า และแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อพิจารณาแนวทางในการแก้ไขปัญหา การป้องกัน และควบคุมโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า โดยมีการเฝ้าระวัง กักกันสัตว์ และตรวจโรคสัตว์ทุกชนิดที่นำเข้ามาจากต่างประเทศอย่างเคร่งครัดต่อไป

คำตอบข้อที่ ๒

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่า โรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African Horse Sickness) เป็นโรคที่เกิดขึ้นเฉพาะในสัตว์ชนิด ม้า ลา ล่อ ม้าลาย และอูฐ เท่านั้น ไม่ใช่โรคที่ติดต่อกับสัตว์สู่คน (zoonosis) การแพร่ระบาดของโรคผ่านทางพาหะนำโรค ได้แก่ ริ้น หรือแมลงดูดเลือด สำหรับมาตรการในการดำเนินการกำจัดโรค ได้วางมาตรการไว้ ดังนี้

๑) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๑) คณะกรรมการแก้ไขปัญหาโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ดังนี้

- คณะอนุกรรมการวิชาการด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค AHS
- คณะอนุกรรมการด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค AHS ในม้าลาย
- คณะอนุกรรมการด้านการเฝ้าระวังโรค AHS ที่มีแมลงเป็นพาหะ

๑.๒) คณะกรรมการพิจารณาการใช้วัคซีนกำจัดโรค AHS โดยกรมปศุสัตว์

๒) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการกำจัดโรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า เพื่อคืนสถานภาพปลอดโรคจากองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE)

ระยะที่ ๑ ระยะเผชิญเหตุ (ควบคุมโรค)

- สำรวจประชากรและขึ้นทะเบียนม้า
- เฝ้าระวังโรคเชิงรุกทางอาการและทางห้องปฏิบัติการ
- ควบคุมการเคลื่อนย้ายและชะลอการเคลื่อนย้ายม้า ลา ล่อ ม้าลาย และอูฐ
- ฉีดวัคซีนเพื่อควบคุมโรคเฉพาะในพื้นที่เกิดโรค พื้นที่ป้องกัน และพื้นที่เสี่ยง
- ควบคุมและกำจัดแมลงพาหะนำโรค
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ สื่อสารความเสี่ยง
- สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ระยะที่ ๒ ระยะเฝ้าระวังและป้องกันการอุบัติซ้ำ

- กำหนด containment zone เพื่อคืนสถานภาพปลอดโรค
- ควบคุมการนำเข้าม้า ลา ล่อ อูฐ ม้าลาย ตามข้อกำหนด OIE
- ขึ้นทะเบียน ม้า ลา ล่อ ม้าลาย ทั้งประเทศ
- การกำจัดแมลงพาหะนำโรค

- ฝักระวังโรคเพื่อพิสูจน์การติดเชื้อในม้า ลา ล่อ อูฐ ม้าลาย
- ติดตามระดับภูมิคุ้มกันในม้า ลา ล่อ ที่ฉีดวัคซีน
- ฝักระวังการติดเชื้อในรีน
- พัฒนาระบบการฝักระวังโรคและการแจ้งโรคต่อเนือง
- พัฒนาระบบการป้องกันโรคในฟาร์มหรือคอกต่อเนือง
- สร้างระบบการติดตามและประเมินผลมาตรการการควบคุมและกำจัดโรค

ระยะที่ ๓ ขอคืนสถานภาพและรับรองปลอดกาฬโรคจาก OIE

- จัดทำข้อมูลเพื่อยื่นขอรับรองสถานภาพปลอดโรค
- ตรวจสอบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจาก OIE